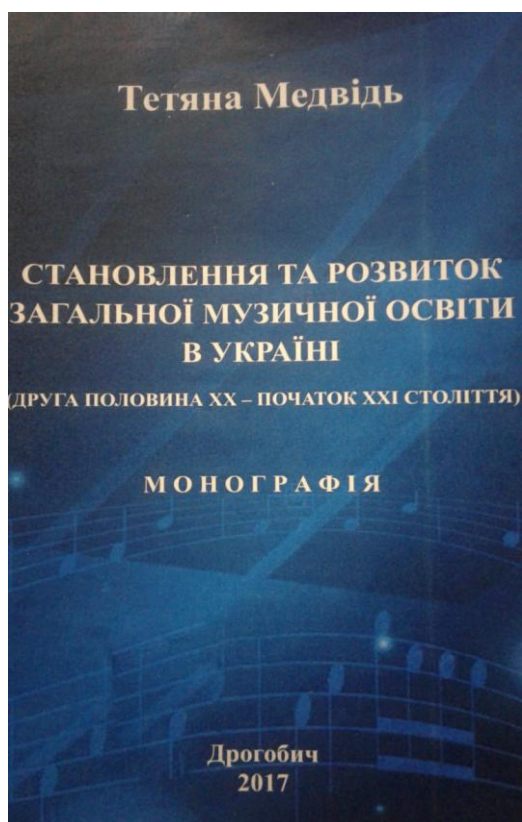

РЕЦЕНЗІЇ

РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

(рецензія на монографію Т. О. Медвідь «Становлення та розвиток загальної музичної освіти в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)» (Дрогобич: Редакц.-видавн. відділ Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка, 2017. – 254 с.))

Незаперечним фактом сучасної педагогічної науки є те, що у становленні духовності, моралі та внутрішньої культури молодого покоління важлива роль належить музичному навчанню і вихованню у загальноосвітніх навчальних закладах. У зв'язку з перебудовою всіх галузей суспільства на початку ХХІ століття оновлення вимагає й загальна музична освіта в Україні, оскільки доводиться констатувати, що усталені шляхи її розвитку не завжди ефективні, а проблеми, які при цьому виникають, знаходяться не лише у площині практики, а й у сфері їх теоретичного осмислення.

У 1-му розділі «Сутність і зміст загальної музичної освіти в Україні у 50-70-ті роки ХХ століття» обґрунтовано *етап становлення загальної музичної освіти* та його передумови. Зокрема вказано, що становленню загальної музичної освіти сприяли: висвітлення проблем музичного навчання й виховання на сторінках наукової збірки «Музика в школі», перше видання якої було здійснено у 1972 році; шкільний предмет «Співи і музика» отримав назву «Музика», що спричинило оновлення навчальних програм; почали проводитися науково-практичні

семінари з питань музичного навчання школярів в Україні та за кордоном (Болгарія, Угорщина та ін.)

У 2-му розділі монографії висвітлено розвиток загальної музичної освіти в Україні у 80-ті роки ХХ століття в контексті реформи загальноосвітньої школи. На підставі аналізу нормативних документів автор відзначила, що в середині 80-х рр. поступово вступають у дію «Основні напрями реформи загальноосвітньої і професійної школи». Зокрема, у 1986 р. було опубліковано рішення Колегії МО «Про перехід на нові навчальні плани і програми». У зв'язку з цим предмет «Музика» можна було вивчати, користуючись на вибір двома програмами: так званою «традиційною», розробленою фахівцями НДІ педагогіки та адаптованим до українських шкіл варіантом програми російського композитора й педагога Д. Кабалевського, підготовану авторським колективом: О. Ростовський, Р. Марченко, Л. Хлебникова, З. Бервецький. Нова навчальна програма була побудована не за традиційною схемою (музична грамота, хоровий спів, слухання музики), а за тематичним принципом з опорою на три головні сфери музики – пісню, танець марш.

Автор зазначає, що у другій половині 80-х років ХХ століття з метою підвищення якості загальної музичної освіти великого значення почали надавати вивченню новаторського педагогічного досвіду. Зокрема, на шпальтах фахових періодичних видань науковці та вчителі-практики описували власні здобутки. Особливу увагу педагоги звертали на підвищення активності учнів на уроках музики, переосмислення процесу сприймання, розвиток ініціативи, творчої уяви тощо. Все це сприяло реформуванню змісту, принципів і методів музичного навчання й виховання, вважає автор, що й спричинило *етап розвитку загальної музичної освіти*.

У 3-му розділі розкрито теоретичні та практичні здобутки загальної музичної освіти в період відродження національної школи в 90-ті роки ХХ століття. Розпочинаючи з 1991 р., наголошує Т. Медвідь, у системі загальної музичної освіти України відбуваються кардинальні зміни, зумовлені суспільно-історичним розвитком держави. У цьому ж році була затверджена «Концепція загальноосвітньої школи», у якій було піддано

гострій критиці освіти, успадковану від радянських часів, і накреслено нові підходи щодо розвитку національної школи. Наступним етапом було впровадження Концепції естетичного виховання учнівської молоді в умовах відродження української національної культури, яка передбачала значне розширення мережі шкіл із поглибленим вивченням музики та введення спеціалізованих загальноосвітніх шкіл хорового, кобзарського, декоративно-прикладного мистецтва. Визначною віхою в історії української школи й педагогіки була Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). Альтернативні навчальні програми з музики створюють авторські колективи: А. Авдієвський, А. Болгарський, І. Гадалова, З. Жофчак, а також О. Ростовський, Р. Марченко, Л. Хлебникова, З. Бервецький. Враховуючи те, що фольклор є важливою сферою духовної культури кожного народу, автори будують репертуар навчальних програм на його основі. З 1996 року широкий спектр питань національного музичного виховання висвітлює фаховий журнал «Мистецтво та освіта». Отже, з 1991 року розпочинається *етап національного відродження загальної музичної освіти*, констатує автор монографії.

У 4-му розділі «Модернізація загальної музичної освіти в Україні на початку ХХІ століття» розкрито особливості шкільної музичної освіти в першому десятилітті ХХІ століття. У цей період зусилля українських педагогів спрямовані на демократизацію навчання та перебудову традиційної системи викладання музичного мистецтва, переконує Т. Медвідь. Основні напрями модернізації освіти були зосереджені в Національній доктрині розвитку освіти України та нових Державних стандартах освіти. Перебудова змісту загальної музичної освіти передовсім була пов'язана із впровадженням «Концепції художньо-естетичного виховання». З огляду на це Л. Масол пропонує «Концепцію загальної мистецької освіти», яка досягла високого рівня впровадженості у загальноосвітніх навчальних закладах. На початку ХХІ століття шкільна музична освіта розглядається як складник інтегративної художньо-естетичної освіти, доводить Т. Медвідь, у результаті чого розпочинається *етап модернізації загальної музичної освіти*.

Таким чином, у монографії здійснено історико-педагогічний аналіз сутності й змісту загальної музичної освіти України в другій половині ХХ – на початку ХХІ століття; обґрунтовано еволюцію загальної музичної освіти, розпочинаючи з передумов етапу становлення (50 – 60-ті роки ХХ століття) та завершуючи її модернізацією на початку ХХІ століття; проаналізовано зміни, що відбувалися в галузі шкільної музичної освіти впродовж цього періоду.

Наукові положення, викладені в монографії, мають високий рівень достовірності, що забезпечується об'ємною джерельною базою та її ретельним аналізом (373 джерела, 12 із яких іноземною мовою). Дослідження Т. Медвідь має як теоретичну, так і практичну цінність, оскільки основні положення монографії можуть бути використані при читанні курсу теорії та методики загальної музичної освіти у вищих навчальних закладах. Окремі аспекти дослідження можна застосувати при укладанні навчальних посібників для учнів загальноосвітніх шкіл та музично-педагогічної літератури для вчителів, а також для подальших наукових пошуків із удосконалення загальної музичної освіти в Україні.

Вважаю, що вивчення історико-педагогічних проблем загальної музичної освіти України у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття сприятиме систематизації нагромаджених знань і, таким чином, збагатить теорію та практику музичного навчання й виховання, а теоретичні положення і висновки, висвітлені в монографії Т. Медвідь, відкриють перспективу для подальшого наукового пошуку в царині музичної педагогіки.

Наталія Гуральник